

www.e-rara.ch

Joannis Franci Veronica theézans

Francke, Johann

Lipsiae, [1700]

ETH-Bibliothek Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-9960>

[\$. 40-57.]

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [\[Link\]](#)

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [\[Link\]](#)

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [\[Link\]](#)

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [\[Link\]](#)

gruit. Quod ad Matronarum balneum conducatur, nemo dubitabit, nisi, cui simplicium cognitio & M.M. non satis sunt cognita.

§. 40. Utimur decocto *thee* ex sententia *Blankardi*, in recentiorum scriptis, si quis alius, versatissimi in omnibus febribus. Sub ingruentibus febribus dici non potest quanto opere *veronica nostra* potio profit, ut hinc *hac herba* solum instructus ab eis vindicari certo queat, non quidem unico haustu, cum non unicuique datum sit, acquirere infallibile remedium febrim primo præbio eradicandæ congruum. Conceditur autem *ἢν ὄργα* & instante febre, ipso valde importunæ vigore sitis & quidem non *μετ' εὐλαβείας*, verum *πειλάκις*, imo *ἀθρόως* & quo calidior eo liberalior, ,
prom-

promptissime enim disproportionatas crasin M.S. naturalem pervertentes acidas particulas ubicunque locorum demum extiterint, diluit, emendat & nunc per urinam, nunc per sudorem unica hac falce amputatur omnium febrium causa occasionalis, quod effectus commonstrat, si enim ægro supponatur charta cœrulea, tunc color purpureus fit ac si corrosivo spiritu quodam fuisset tacta & hac methodo multi (rejectis inutilibus & destructivis præcipitantibus) tenerioris fortis homines veluti ex orco revocati sunt. *Aristoteles* judicatur idem asserere dum pleniorum calidorum usum præcipit imprimis in *quartana*, τεταρταίσις πυρετοῖς δεῖ πῦρ, ἐν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖν εἰσάγοντα.

Etiam in febribus malignita-

tis nomine suspectis, quo non ca-
 ruere, quæ aliquamdiu præteri-
 tis mensibus in *nostra Suevia*, ce-
 teroquin saluberrimo cœlo sunt
 grassatæ, mihi usui fuere maxi-
 mo. Quin & alexipharmaca vi
 non destituitur, in *peste* pluris æ-
 stumatur quam C. B. à *Cratone*,
 trium Cæsarum Romanorum &
Pauli totidē Regum Borealiū
 Archiatris, quibus magis fides
 adhibenda, qui studium botani-
 cum praxi conjunxere, quam il-
 lis, qui ætatem non egerunt ali-
 ud, quam ut sola cognitione her-
 barum sese oblectarint. Eupo-
 ristion est, quod à nauta accepi,
 nempe febres intermittentes o-
 mnium formarum succo *veroni-
 cæ* expelli, si quotidie tria coch-
 learia, hora scilicet impari su-
 mantur cum quadrihorio jeju-
 nio, hoc praxi quotidiana & ra-
 tionē

tionibus infra citandis confirmatus non contemnendum licet ab indoctis proveniat ut plurimum utilissime & certissime de simplicibus statuentibus secundum *Jo. Baptistam Lantimum* in Prolegon. ad Exercit. Plinian. Verum linquam hæc. Sunt ex recentioribus, qui folia ad putrilaginem, ut cum Pharmacopœis loquar, cocta carpis adplicant non ad curandam febrem tam, quam solum ad inhibendum illius paroxysmum, verum omnino empiricum est. Fermentum enim febrile ex sanguine non elicitur, sed in suo fomite quasi concentratur, circulus sanguinis remoratus & juvat ægrum ceu quinta ferracum rota. Eo enim (fermento viz.) ad alia loca successive delato, nunc colicæ convulsivæ contumacissimæ, nunc tu-

mulq̄

D 7

mores

mores pedum œdematosi ac sub-
inde hydrops, nunc tumores &
scirrhi viscerum, nunc icteri dif-
ficulter curabiles, nunc cache-
xiæ, nunc febres continuæ len-
tæ tanquam hecticæ, superveni-
re solent, loquor ore *Gamalielis*
mei,cujus immaturæ ex hac vita
migrationis non possum non fi-
ne summo dolore meminisse.

§.41. Non possum dememi-
nisse quod Auctor m. cit. medi-
camentis lienosis herbam *thee*
adnumeret. Lienes induratos si
quid aliud medicamentum juva-
re valet, vel externe adplicatum,
vel interne sumtum *veronica* est,
quippe quæ crassos humores vel
in oxymelite vel cerevisia vel vi-
no decoctum sumtum per urinã
εὐφόρος ἢ ξυμφόρος evacuat, si biba-
tur cottidie vel alternis diebus
ne transeat in nutrimentum. Ex-
emplum

emplum si cupitis antecedentem *nostram Opellam* consulite. Etiam non caret suo pretio tanquam topicum in removendis torminificis & lividis sigillis circa lienem impressis.

Passim etiam *Thee* ab Auctoribus ad stomachi vitia commendari observamus. Quanto levaminī *Veronica* in aliis stomachi vitiis tam, quam speciatim singultu sit, ipsi alibi legere potestis. τὸν δ' οἶνον ἐπὶ τέτων ἀνακκφίξειν δεῖ, καὶ πάντα τὰ δερμέα ἀπολεματα. τῷ δ' εὐκράτω καὶ οἱ χρησέον. quæ verba Tralliani lib. 7. t. 15. merentur, ut asterisco à Medicinæ Candidatis notentur, acida enim heic exulēt, quibus stomachi custos in inquietudinem cogitur, *veronica* verò temperata est & horridas imagines ab illo depictas delet, ejusque eutioniam inducit. *Veronica*

onica admodum teste *Brelochio* de re medica præclare merito, contra dolores stomachi est commendabilis cum scribit: quod si dolor stomachi sit, sat erit, nostro uti *teucro* experto. Ubi ventriculus languet & prostratus est, ita ut cibum fastidiat, infusum ex *veronica* & parum *cinam.* grosso modo incis. & vino paratur.

§. 42. Herba *thee* nostro hoc seculo à *Blankardo* præ omnibus ad malum hypochondriacum expetitur commendanda. Meo arbitrato hypochondriacis optime consulatur, si vitiosa faburra circa ventriculum & primas vias, sepositis insignificantibus julebis, obsoletis Electuariis & firubis, collecta, vomitorio Antimoniali habita semper virium ratione & subjecti morbid aptitudine

dine evacuemus primo, mox
veronica ceu probatae fidei de-
 coctum contra hunc ad instar
 herbae *thee* parandum propine-
 mus, *μόλονσιν* seu pastum acido-
 austeram flatulentam fortiter
 diluit, absorbet, subducit per
 urinam, cujusque amarite crasis
 Massae sanguineae restituitur & si
 asthma comes, uti hypochon-
 driaci solent esse propensi dupli-
 ci proderit nomine. Cum igitur
 simplex & unica *Veronica* hisce
 malis aptissima sit tollendis
 (quod obiter moneo) Medicinae
 studiosi ultro dabunt operam ut
 sagaciter simplicium vires inqui-
 rant, nec illico ad composita me-
 dicamenta confugiant, Americanos,
 qui alias ap. nos audiunt
 barbari, imitantes, qui non male
 sibi consulunt, dum simplicissi-
 ma medicamenta multis præpo-
 nunt

nunt compositis, quorum ingredientium multitudo fere semper minuit auctoritatem, cujus farinae est decantatum illud medicamen chinensibus Cachunde appellatum & à Lusitano Hist. lib. 2. obs. 37. descriptum. Sed hoc in aliud tempus locumque aptiorem differemus, ne patientia vestra nimium abuti dicamur. Quin & flatibus ventris discutiendis & scybalis emolliendis egregie confert, hinc Medicinæ candidati observabunt in officinis à Medicis egregiis ad eadem mala educenda vix ac ne vix quidem enemata parari, quin *veronica* primum in iis occupet locum. Vulgo etiam notum, aquam *veronicae* rotulis manus christi edulcoratam infantulis non infructuose commentarier, quibus hypochondria flatibus & ventris

bon-

bombis distenduntur, etiam contra eos nonnullas mulierculas folia *veronicae* in Oleo lini fringere semel ac iterum vidi. Quin & ad acidum scorbuticum corrigendum praemissis praemittendis eâ utor, blande enim per sudorem è corpore id eliminat, confirmante experientia. Externis usibus etiam inservit, ut ex ea balneum conficiatur vaporosum, quod facit ad *paralysin scorbuticam* tollendâ, itemque emaculandas illas maculas quibus crura & brachia scorbuticorum variè pingi conspiciuntur, quod consilium à Præceptoribus acceptum DEO benicente ingenti multorum commodo seu Ariadnes filium DEI gratia per 15. annos praxin exercens medicam secutus sum.

§. 43. *Thee* quid in *pleuritide* valeat

valeat ex virtutibus ei ad scriptis facile colligi potest, ipſus reſtor me quam plurimis pleuriticis commendaffe *veronica* parum, concifæ infuſum ex Aquâ cum fir. papav. rhæad. remiſta, qui perbelle ab illius uſu valuerit & à jugi pleuritici dolore vindicati ſunt. Conferunt quoque *veronica* folia doloribus pleuriticis mitigandis ſi cocta in lacte cum chamomillæ floribus veſicæ ſuillæ indita calidè thoraci adplicentur.

Adverto etiam plurimos herbam *thee* adverſus ventris vermes commendare. Proſtat in officinis ſiribus ex *veronica* ob particulas amatas verminantibus pueris præſertim febrifertis valde conducibilis. Decoctum in adultis quantum ad adverſus lumbricos valeat, quotidie experiri licet. Ex.

Excellentissimus *Waldschmidtus*, cui diu vitam longam optamus & quantum debeat, artis medicæ cultores optimè norunt, docet beneficio herbæ *thee* Ictericum utrumque posse sanari. Auctor & ego vobis sum, ut in Positionibus contra *ictericum*, qui teste *Aretæo* lib. i. diutur. c. 15. *ἑὺντες μετὰ γλυκύτητι νέοισι, veronicam*, non recludatis utpote quæ amarificantibus suis particulis lentorem corrigere lymphæ & Salia volatilia debilia confortare potest, quatenus eo laborantes jejuni, etiam horis pomeridianis unum & alterum haustum illius bibant. Verum, quod obiter moneo, lapidem lavant & frustra omnes illi sunt, qui in *ictero* medendo vomitoriis abstinent & opiatis suis id debellare contendunt. Hortulanus quidam me docuit,

docuit, beneficio *veronica* ictericis subvenire citra medicaminū aliorum internorum opem, si scilicet folia tria urinæ patientis intincta, ventriculo, hepatis & lieni imponantur, verum talium remediorum vires, ceu singulares & plane empyricas, quilibet, qui volet experientia interveniente comperiet, ipse huc usque nunquam ulli commendavi illius usum. Est mihi Epistola manuscripta incomparabilis eruditionis & admirandicandoris Senis nostri Thonneri ad Moysen Heliū Med. Ulm. in qua dici non potest quantum præsidium in *veronica* adversus icterum collocet, quam una cum aliis ejus scriptis edere, si mihi vita contingerit, cogito.

§. 44. Decoctum herbæ *thee Varenus* excellens Medicus descript.

Script. Regn. Japonia p.161. pro delendis crapulæ præcedentis dici molestiis commendare solet, hinc occepi quoque periclitari usum *veronica* in crapula, nec frustra fui, Aqua enim calida alkali nostro imprægnata in removendis per officinas digestioni dicatas expedita est imaginibus acidis, aperiendis glandulis renum & cutis, hinc sudore & urinâ corpus liberatur, porro in sanguinis circulo particulas crudas attenuat, rosivas vini subjugat, glandulas cerebrales destruit, nervos expandit, custodem partis in quietudinem redigit & ita bestiam in hominem iterum mutat, ceu pluribus legi potest apud *Bontekoe*, quæ prudens sciens omitto, ne forte multus alicui videar in transcribendis illius verbis.

Herba

Herba *thee* cursu fessos & languidos refocillare dicitur, ego, ut fatear verum generosius & præsentius medicamen aduersus defatigationem nunquam *veronica* reperi, experimentum faciat lassatus & illico refectionem sentiet, aquâ enim succi meteorisantur, ut minimos iterum tubulos permeare possint.

§. 45. Decoctum herbæ *thee* ex præscripto nobilissimi *Blankardi* infectos lue, quæ Epicuri de grege porcis familiaris, vindicat. Mea sententia est & sic animum induco meum, salvis aliorum calculis, *veronicam* iis adnumerari plantis, quæ acidum Venerum corruptum vasa lymphatica permeans corrigunt & quidem quandoque tutius, imprimis ut $\phi\omega\varsigma\ \tau\eta\varsigma\ \beta\iota\omicron\phi\omicron\lambda\epsilon\varsigma\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma\ \iota\alpha\tau\epsilon\lambda\kappa\eta\varsigma$ *Hippocrates* loquitur: πειν ἢ πέ-

πειρον γένεσθ' τὸν ὕστρον, propinatur ,
 quam illa ex lignis exoticis &
 periculosis Mercurialibus para-
 ta, imprimis emaciatissimè infe-
 ctis & raræ texturæ, quæ cautela
 si ubique consideraretur multi
 fervarentur ægrorum, quos bar-
 bitonorum temeritas jugulat,
 vitam & mortem juxta æstuman-
 tium eaque una cum stercore,
 suo venalia habentium. Sunt,
 qui hanc Methodum, Mercurialia
 celebrantes ex medicina exter-
 minandam contendunt, verum
 nos illorum malefanam opinio-
 nem refutare non adgrediemur,
 siquidem id affatim factum in
opella de Mercurio letaliter propi-
nato ante quadriennium edita,
 cujus nuperrime non absque-
 bile quidam meminit, *usum viz.*
Mercurii crudi in prolapsu & in-
flammatione intestini non repositi

E

con-

contumacissima alvi constipatione &c. solidissime stabiliri ratus.
 Verum, quis suadebit, ut moveam καμάειαν hanc? constabulant sententiam etiam quadrato circumfirmant agmine, non ego restituro; neque *Francus* eo utetur, etiam si aurea affectus fuerit catena, abunde mihi Medicina, reliquit, ut opus non habeam ab innocuis & probatis confugere ad dubia & terribilissimam istiusmodi inducentia mortem. Offensas præterea tinnientia aures meas prætereant, sat habeo præsentia & futura curare. Et cur, quæso inscius labis, (cum verum dicere, non sit perstringere,) hæc καλαπώλια non deglutiret, qui de vorare ad suetus τὰς λοιδορίας τῶν συκοφάντων? Mallem de me homines dicere, *Francum* non esse natum, neque existere, quam dicere,

re, *Francus* est irritabilis animi,
 Vel ut *Plutarchi* verbo eloquar,

μικρόλυπτος.

Et hæc sapienti, cui dictum
 fat est, sufficere arbitramur. Hisce
 non contentus legat *Apologiam*
meam, evolvat *orthodoxos* ibi ci-
 tatos, audiatque *probae monetæ*
Medicos, nos cum ipsis veritatem
 nullius iudicii subditam sed o-
 mnia æquali ponderantem seve-
 ritate agnoscimus. Nec à veri-
 tatis tramite deflexurum eum
 arbitror, qui *veronicam* onirog-
 mo laborantibus prodesse sta-
 tuerit, cum olim *Thom. Carthu-*
sus de bono lapide ap. B. *Welschiū*
præclarissimæ eruditionis & in o-
mnibus admirandum virum. *Cur.*
Exot. p. 344. eâdem feliciter usus
 fuerit; ratio non latet confide-
 ranti fieri hunc morbum, quan-
 do proles lymphæ à sua matre

Salibus scorbuticis enutrita in
 parastatis stagnans calore, rare-
 facta blande vesiculas seminales
 instigat ad ejaculationem, hanc
 heterogeneitatem *nostrum alkali*
Nitrosum in & divertit, temperat
 & plane tollit, exempla adferre
 loci angustia prohibet.

§. 46. Etiam *thee* in *Rachitide*
 laudatur, nobis per omnem vi-
 tam nondum observata, hinc ex
 aliis probata & quia propriis
 verbis minor sum, magnorum
 testimonio delecto: Est etiam
 morbus novus, *inquit B. Fride-*
rici, quem Angli *Rachitidem* vo-
 cant à viscositate humorum ori-
 undus, qui sic laborant, corpus
 summe labefactatur, spiritus fit
 difficilis, molesta est tussis, tumet
 abdomen, pallent, spina dorsi
 incurvatur & nodositates articu-
 lorum se produnt, hinc magni
 momenti

momenti attenuantia & incidentia sunt, quæ fluxiles reddunt humores, eosque per vias patulas corporis ejiciunt, qualia ex simplicibus sunt betonic. *veronica*, *fumaria*, *salvia*, *rad. apii*, *cort. fraxini* &c.

Ut *Tarantatis* subveniat herba *thee*, sunt qui affirmant, de nostra *veronica*, quod ad me, ut libere quod sentiam eloquar, dico, cum in nostris regionibus non reperiuntur tarantulæ, me vires *Veronica* experiri non posse, cum vero morsus earum non nisi Musica curentur, non opus esse *veronica* viribus, nec Medici applicatione.

Ultimo sunt, qui herbam *thee* ætatis florentes veluti, viresque pristinas revocare, imo in ipso mortis confinio constitutis vires subito restituere asserere non

dubitant, verum nos vim naturæ ipsam excedentes istiusmodi superstitiosos effectus *veronica nostra* attribuere nec volumus nec possumus, sed merito vanitatem hanc amantibus eam remittimus.

§. 47. Hactenus de usu interno, verbum adhuc de externo. A. Clarissimo Auctore *menstr. interlocutionum Lipsiensium* decoctum herbæ *thee* commendatur externe ad *exulcerationes, impedigines, lentigines & maculas hepaticas, intertrigines pudendorum & ani & ulcera genitalium, omnesque impuritates sanguinis*, si enim locus eo lavetur & per noctem herba madida, vel linteum decocto imbutum ulceri imponatur. *Veronica nostra* abstergendi qua pollet insigni virtute *serpiginem* ac *scabiem* sanat. Sufficerent hæc, verū
id

id seculi superioris Doctissimus
Poeta Marcus Nevianus Gerardi-
montanus elegantissimis verri-
 bus cum expresserit, cogor i-
 pfius versus meis subscribere,
 verbis:

Vulnera propulsat super hæc re-
spersa cruore

Quæque diu corpus laniarunt,
atque medetur

Psora cum vitio cutis omni,

Advertimus quoque vel vulgus
 ulcusculis pustulive manuum ac
 pedum scabiosorum *recentem*
herbam sæpe felici successu ad-
 plicare. Sanat decoctum *ejus*
 vulnera *α μεθόδως* curata & in ulcus
 fistulosum degerata, item pustu-
 las singularem *κακοίθειαν* haben-
 tes. Utuntur etiam *ea* frequen-
 tissime ad balnea, quæ albissima
 impedigine, herpete, malo mor-
 tuo, tineis & achoribus infesta-

tis impetantur. Alias quidam
 mire expetunt *herbam hanc*, ut,
 ubi fæda lues gallica, fauces ob-
 fedit, paristhmiis & uvula in-
 flammatis, ex foliis rite prius
 maceratis Aquam per balneum
 eliciant, vel decoctum aut gar-
 garismum parent, ori faucibus-
 que proluendis. Et ut paucis
 multa in compendium confe-
 ram, tota quanta est, *vulneraria*
herba est, magnum quorundam
 chirurgorum secretissimorum,
 secretorum secretum, quod heic
Medicinæ & chirurgiæ studiosis re-
 velabo. Si cui superficiarium
 vulnus infligatur hoc folius *ve-*
ronica succo ignavissimus vulgi,
 absque chirurgorum opera &
 adparatu inani curare novit.
 Imponuntur quippe vulneri
 grosso modo contusa *folia cruda*
 & prospero sæpe successu inflam-
 matio

matio vulneris præcavetur, &
 quod minime contemnendum
 est ob *sacram nostri Doctoris aucto-*
ritatem Præcept. p. m. 28. lin. 29.
 in quientis : μή σκνέειν δὲ παρὰ ἰδιωτῶν
 ἰσθρέειν ἢ ἡ δοκέει ζυμφέρον, εἰς καιρὸν Ἰε-
 ρουπίης. Etiam, ut dixi, ἰᾶται δυσεπέλατος
 τῶν ἐλκῶν, vix enim præstantius
 ullum decoctum reperietis præ
 omnibus barbitonforum omniū
 emplastris pinguibus ulcera
 fordida ut plurimum ex asperan-
 tibus, quam *veronica*, illo enim
 si laventur quotidie bis & adpli-
 catur emplastrum mastichin. m.
 disp. insigniter ulcerum & fistu-
 larum sordes abstergit, eoque
 disponit, quo sanguis consolidan-
 dis ulceribus aptior evadat. Ex
 voto etiam evanuisse livorem &
 ecchymomata *ipsus* scio, dum
 contusa *veronicae folia* viridia
 contusionibus imposita, vel

facculus *veronica* concisa repletus in vino coctus sub tepide fuit livori circumligatus. Imprimis excellens cosmeticum salutare potest, præ herba *thee* quæ ut plurimum maculis cutis adplicata, eam reddit maculofiore, quod à *veronica* non est sperandum.

§. 48. Cum itaque hæ vires, quæ esse debent, quæque adesse oportet in Asiaticorum herba, *thee* cum viribus nostræ *veronica* quoddam societatis vinculum habeant ac tanta inter se cognatione contineantur & alioquin, non facie valde dissimiles, vix quippe discernendæ, non extra chorum saltare mihi videor, si dixerò, quod *veronica*, etiam si non *thee* chinensium, tamen fortassean optimo jure *Europæorum*, sit nominanda. Quod si *nostra* non semper & in omnibus individuis

viduis respondeat, sciat Lector, nec herbam *thee* ubique voluntati nostræ, quemadmodum chinenfes perhibent, respondere, obstacula obvaria obvia, vel enim ægri ad sudorem prolicendum, vel urinam provocandam adeo sunt inepti, vel Aqua in qua *veronica* decoquitur in salubris, vel diæta non adeo accurata observatur, quam morbus & Medicina requirunt, vel non rite continuatur, nam opus est, si eventus speratus succedat, ut cottidie eodem decocto ad meliorationem usque utamur, secus si fecerimus, non mirum, si illius operatio impediatur. Vel ut virtus ejus magis v.g. ad caput ducatur, misceri possunt, majoran. betonic. Stæch. flor. rosar. tilix, rad. pœon. &c. ad oculos, euphras. calend. cyan. &c. ad pe-

Etus, bugul. scabios. salv. alchi-
 mill. &c. ad ventriculum, menth.
 anis. rorism. Zedoar. &c. ad hepar,
 cichor. santal. &c. ad hypoch. hy-
 peric. hyfop. tarax. &c. ad lienis
 obstructions (loquor cum ve-
 teribus) scolop. asplen. polypod.
 filic. &c. si scorbuticum adsit in-
 quinamentum, nasturt. cochlear.
 trifol. fibrin. &c. addantur. Re-
 num curæ animus si sit intentus,
 addantur Saxifr. si articuli curas
 ad se trahant, jungantur aristol-
 bryon. cichor. silvestr. prim. ver-
 rosmar. trifol. fibr. &c. quæ de-
 defectus omnes, si modo adesse vi-
 dentur compensare possunt, est
 consilium Excell. Borrichii Pa-
 troni mei, dum viveret, æstuma-
 tissimi, quod omnes Medicos fe-
 liciter ac jucunde curare cupien-
 tes mecum in usum revocare ac
 deducere velle rogo. Et si qua
 dif-

differentia reperitur, ea non ali-
 unde provenit, quam à regio-
 num ubi gignitur, diversitate ac
 cœli clementia vel inclementia
 & pro isto climatum in quibus
 nascuntur diversitate oppido va-
 riare herbarum vires & vel illius
 speciei vires augeri, alterius con-
 tra in hac vel illa regione immi-
 nuï dico. Ita Rhopopola, qui
 ex Alpibus mihi adsportare so-
 let radices, nuperrime *veroni-*
cam subviridem adhuc adsporta-
 vit, quæ ob amaritiam, nostram
 longo intervallo post se reliquit.
 Hinc verum est *thee* in nostris
 regionibus non tam valide so-
 mnolentiam arcere, neque adeo
 feliciter non à morbis v.g. calcu-
 lo, phthisi, podagra, liberat, ac
 chinenses & si fortassean datur
 exemplum unum & alterum,
 quod calculum removerit, certè

certiora recensebo calculosorum decoctum *veronicae* saluberrimè forbentium, hinc quemadmodum chinenses herbam *thee* sibi ipsis propriam glorificent, ita nos ob exempla infra legenda, rationesque adductas *veronicam* celebrare possumus. Germanus itaque ego meis Germanis de consilio hoc, scilicet sibi præparent *veronicae* infusum, quid oppignorabitis, fore ut gratias agatis.

§. 49. Absit autem ut hisdem herbæ *thee* detraham laudem, qui itidem non patios, ut meæ *Veronicae* quicquam honoris oc gloriæ detrahezetur debitæ, verum tantummodo puto looge rectius valetudini Europæorum prospectum iri, si *veronica nostra*, quam remedio Japonensium proprio, ut plurimum semel co-
cto

Sto & præter turgentem titulum
 parum virtutis habente, vel apud
 Myropolas longos morante an-
 nos, novo admodum, insanis fe-
 re sumtibus, totque tædiis re-
 demto, uteretur. Naturam e-
 nim DEO jubente ejus velut
 defectum abunde resarcire ve-
 ronicâ videmus. Etiam Aër
 apud Japonenses benevolis su-
 perne delatis influentiis impræ-
 gnatus, hinc fere perpetuo gau-
 dent vere. Nos contra turma-
 tim morbi invadunt, quoniam
 non in locis tam temperatis &
 bene qualificatis degimus, hinc
 diversa Aëris temperies diver-
 sam corporis habitudinem pa-
 rat, temperamentum corporis
 sequuntur mores animi, formas
 & mores hominum regionis na-
 turam imitantur & Terræ pro-
 ducta, ipsius naturam induunt,
 his

his positis luce clarius adparet
 meridiana, Aërem viz. vitam, &
 cibum & medicinam Europæo-
 rum à Chinenfium longe lateque
 discrepantem. Consideret quis
 eorum diætam solidam & no-
 ftras lautitias & opus dædalorum
 chaos, vina adufta & generosa,
 & cerevifias cerebri & ftomachi
 custodem perturbantes. Per-
 pendat quis illorum sobrietatem,
 noftrorum ebriositatem, utpote
 quæ vix curabile ftigma noftris
 corporibus inurere potest; Quis
 quæfo dicet, Europæis prodesse
 remedia Japoniis prognata. Sit
 igitur apud hos herba utilis, e-
 dulcet quodammodo acrimoni-
 am tenuium humorum in cor-
 pore, fubtiliter intret venas &
 arterias, eliminat quicquid est
 impurum, inducat blandam per-
 cutim exhalationem, urinam
 pellat,

pellat , unaque arenosum sabu-
lum exportet è renibus , faciat
ad eradicandam deformem scor-
buti vel alius mali moris morbi
picturam , dissolvat glaciale
materiam , altigat nauseosam di-
spositionem per firmationem
membranarum stomachi , ceu
pluribus lineis depinxere & ma-
gnificis cohonestarunt encomiis
Viricerti ac fide dignissimi. Euro-
pæos tamen , etiam si per aliquot
tempus sumatur non tam felici-
ter illuminabit & nullus dubito ,
quin *veronica nostra* in regioni-
bus chinae alium etiam succes-
sum habuerit. Neque urgebo
pretiositatem , si enim in china ,
docente b. *Pauli* , libra una 140.
floreus veneat , quis quæso in
Europa sibi comparare vellet .
An vero illa quæ apud nos octo
thaleris æstumatur non sit adul-
terata

terata, considerent illi, qui pluris
thee æstumant & annon subfit,
 impostura, dijudicent illi quorū
 interest, ne universa Europa,
 suis fortunis in hac præsertim,
 nummaria difficultate exuatur
 ac fraudulenter pecunia emun-
 gatur.

§. 50. Hæc si â Lectore pen-
 si culatius perpendantur omnia
 verba ad rationis stateram ad-
 pensa examinentur accuratissi-
 me, nec dubito, quin eo mecum
 abeat ac in eam descendat sen-
 tentiam, *Veronicam* vires herbæ
thee Asiaticorum præstare, vel
 saltem, hac destituta, illi surroga-
 te posse. Etiam heic neminem
 cogam mihi calculum adjiciat,
 in hac re, neque adversus b, *Præ-*
ceptorem cervicem erigam, qui
 persimilem eam facit *rorisnari-*
uo, quemadmodum nec Clarissi-
 mis

mis Viris *Carrio & Junksbenio sal-*
viam & baccas juniperi cum ea
 comparantibus hisdem oblu-
 etor, qui omnes vires ejus ma-
 gis considerarunt, ipsam verò
 externam & internam si consu-
 lamus omnino nostrati *veroni-*
cæ simillima apparet, hinc opus
 amplius non habemus hoc secu-
 lo per terram, mareque petere
 eam, quæ præ foribus nostris co-
 piosissime nascitur, jamque utili-
 tatis radios longe, lateque dif-
 fundit medicos in campos spa-
 ciosos, estque plenum divinita-
 tis munus à summo Numine,
 mortalibus nobis Europæis con-
 cessum, nullis partibus nocu-
 mento, cujus symbolum erit
 ὠφέλειον ἢ μὴ βλάπτει. Et quid *Evan-*
gelista Medicorum c. 14. de *Simpl.*
 p. 42. de *fumaria* dixit, id majo-
 ri & veriori jure de *Veronica* di-
 cere

cere possum, esse viz. è medici-
 nis benedictis, verum exube-
 rantiam ejus eximisse eam è nu-
 mero medicinarum pretiosa-
 rum. Salve itaque benedicta,
VERONICA! Salve herbarum
 regina! præstantissimum natu-
 ræ donum, vulneris auxilium,
 cui tot hominum vitæ sunt con-
 creditæ, Tibi fit laus & gloria
 præ multis terrarum herbis. Ex
 illo etiam tempore, quo antece-
 dentem evulgaverim opellam,
 cœpi ægris meis, imprimis te-
 nuioris hominibus fortis (nam
 opimioris ejusmodi fastidiunt)
 frequentius eam præscribere,
 nec facti pœnitet, morbos enim
 fere incurabiles usu ejus domi-
 tos vidi, & notatu dignissima
 circa eventus *Ephemeridibus no-*
stris de die in diem inserta fuere,
 quorum nonnulla heic breviori
 ser-

sermonis genere adducemus, ut
fidem meis addam verbis.

Curatio I.

Mulier annorum 75. cui res
angusta domi *veronicæ* pulveris
usu continuo cum melle sumti,
ab asthmate & tussi continua ple-
narie liberata.

Curatio II.

Recordor ego abhinc unde-
cim annos, mulierem quandam
pertinacissimo asthmate fuisse,
correptam, quod deinde hydro-
pem in socium sibi asciverat,
multis purgantibus irritis & ma-
lo vegetiori facta, ad nostras ma-
nus curanda se recepit, ego per
meam methodum curandi istius-
modi morbos incedens sequen-
tem Mixturam pulmonum ma-
teriam viscosam bronchiis fixe,
inhærentem attenuandam ordi-
navi, R, herb. *veronic.* mx. rad.
liqui-

liquirit. unc. i. decoq. in aq. plu-
vial. q. f. expr. fortiter & colat. add.
aceti simpl. unc. vj. roob. junip.
q. f. f. Mixture, qua DEI gratia
adstantium ingenti admiratio-
ne ab hoc funesto morbo eam
vindicavi & vitæ asserui.

Curatio III.

Comperi pulverem herbæ *ve-
ronica* ʒβ pondere singulis vici-
bus bis quotidie in aquæ *Salviæ*
propinatum ex sententia contu-
macissimam tussim atque diu-
turnam persanasse.

Curatio IV.

Vera dico & refero secutus
aliorum experimenta, me recor-
dari Viri ejusdem loci proximi,
qui tantos renum & vesicæ do-
lores patiebatur, ita ut jurasses,
mox illum ex hac vita migratu-
rum, hydromel *veronicatum*
ex suasu meo sæpe numero as-
sum-

sumsit , qua arte non solum à calculo fuit vindicatus , verum uxorem etiam duxit & pulcra prole parentem fecit.

Curatio V.

Recordor cum adhuc puer decennis mense junio filius vicini mei à cane morsus fuisset , Chirurgum nomine *Elias Walther* ei dedisse consilium , ut actutum *veronica* recenter contusa cooperiret partes læsas , quo facto & benedicente DEo intra quatuordecim dies ex sententia sanatus fuit , jam superstes pater quatuor filiorum.

Curatio VI.

Quidam sceniseca ab alio in pede valde vulneratus , alia remedia nulla cum ad manus essent , suafu vetulæ sola herba *veronic.* parum conquassata obducta sanatus fuit.

Cura-

Curatio VII.

Recordor curam, qua sublevatus fuit Vir quidam mihi conjunctus, tunc 40. & ultra annos agens. Hic cum in hydropem incideret comite febris à Medicastra sex septimanas male & voto minus respondente fuit tractatus, tandem perniciosis purgantibus fractus me consuluit, cui ego sequens parabam decoctum. *R. h. veronic. m.ij.* vini opt. libr. ij, digere in cineribus calidis horas duas, deinde prægressa forti expressione colaturæ nova herba addatur, post digestionem & colaturam tertia vice novis herbis vinum *veronicatum* adfundatur, hinc digestionem rite peracta, coquantur parum, deinde coletur & serva ad usum. Hujus vini nigri quotidie bis cum vino tria cochlearia cum

cum remissione febris & detumescencia ventris & pedum dedit, & ita integram recuperavit salutem.

Curatio VIII.

Quidam à vicino læsus vitro, hinc oculus tumefactus & nil amplius videbat, ego in consilium adhibitus & liquorem infundendum ordinavi sequentem. Succus *veronicae* optime depuratus cum paucis caphurae remixto & pulmento ad inflammationem, quibus optime curatus, hinc in glutinandis vulneribus oculorum maxime confert.

Quis ergo recentem *nostram* herbam germanicam, herbae Asiaticorum saepe vetustae, ne dicam omnino inefficacis quandoque & semel coctae *thee* non praeferret?

F

Cura-

Curatio IX.

Mulier admodum honesta ac pia annos 42. nota post foetum mortuum ope chirurgica frustratim extractum, cum muliebria valde tumerent & inflammata essent, satis deprædicare non potuit cataplasma ex *veronica* in lacte cocta calide sæpius adplicata.

Curatio X.

Scio Experientissimum Doctorem *Mullerum* præ ceteris frequenter pulvere quodam in calculosis usum esse, cujus partem *veronica* nostra quoque constituit.

Curatio XI.

Cujusdam præfecti uxor in vicinia præterito vere febris tertiana duplici à semestri detinebatur, ex præmissis Antimoniali ubiquitista, Oleo Sto rorismar. &

& liquore *veronico* supra citato,
optime convaluit.

Curatio XII.

Nobilis Bavarus quidam, qui
se assuefaciebat usu *rhabarbari*,
jam à nonnullis mensibus *ver-*
tiginem patiebatur, huic malo
debellando multa, more recepto,
purgantia, ast omnia vana fuere
præscripta, tandem firmissimam
sanitatem DEUS T. O. illi per
manus meas restituit solo deco-
cto *veronicae*, sem. coriand. &
passul. ab illo usu biennio exacto
semper sanus vixit & adhuc vi-
vit Patronus æstamutissimus.

Curatio XIII.

Memini excellentem olim
Practicum *νὸν ἐν ἀγίοις veronicam*
ceu specificum in *empyemate* ad-
hibuisse à cuius usu globuli seba-
cei verticilla æquantes à juvene
27. annorum exscreati fuère,

quibus rejectis & continuo usu
herbæ convaluit.

Curatio XIV.

Recordor feminam rusticam
in pago vicino Berg habitantem
& dysuria laborantem, quam
institor temerarius inexcusabili
modo tractabat, meo autem sua-
su & DEI benedictione interve-
niente *veronica* tusa & in buty-
ro recenti frixa calide pectini
adplicata semel atque iterum o-
mnino fuit restituta.

Curatio XV.

Novi mulierem à marito fuste
& pedibus modo turcico fere,
exceptam per annum mictu
cruento vexatam, quæ tandem
à me *veronica* usum edocta ex il-
lo convaluit.

Curatio XVI.

Doctor *Melderus* refert, Me-
dicum extraneum sibi narrasse,
quod

quod nobilis quidam ulcere pulmonum, tussi & asthma laboraverit, nec à Medicis liberari potuerit, demum per aliquot septimanas decoctum *veronica* maris sumsit & convaluit. Adeo non interest semper multis compositis expellere cum simplicissimis natura gaudeat.

Curatio XVII.

Præteritis hiemalibus mensibus cœpit *Veronica mea* tussi admodum atroci vomitum concitanti, nocturna præsertim infestari ex liquirit. ficub. rad. enul. ir. flor. impero Aquam decoctam, quam cum ferre nauscabunda valde non posset, aliam & quidem ex *veronica* cum passulis & cinamo ordinavi, qua cum per quadriduum uteretur, tranquillante tussi, fastidire & insuper eam habere cœpit. Accidit autem

tem' cum paupertinæ conditio-
 nis mulier ex pago Holzschuang
 corporis gracilis angustia pecto-
 ris adfecta & tussi ferina tentata
 panem ostiatim colligeret, me-
 que ut propter DEum medicam
 illi ferrem opem exoraret, ego
 decoctum, cujus pertasa mea
 erat Coniux, una cum aliis no-
 vis speciebus dedi, quæ usa isti-
 usmodi simplicissimi decocti spa-
 cio paucorum dierum integre
 restituta ovans gratias egit.

Curatio XVIII.

Ab homine plebejo accepi
 certo experimento tolli ulcuscu-
 la narium erodentia, si viz. ex
 pulvere *veronica*, ceruss. venet.
 & tantillo axungiaë anguillaë lini-
 mentum concinnetur & eo in-
 ungantur.

Curatio XIX.

Retulit mihi chirurgus juve-
 nis

nis se vidisse in peregrinationi-
 bus suis quosdam succum *vero-*
nica depuratum successu optimo
 gonorrhæa laborantium per si-
 phonem peni infudisse. Nec
 citra rationem, injectione enim
 hac particulæ seminis acres elu-
 untur & ipumascentia ejacula-
 tionem instigans corrigitur, hoc
 etiam, vel loco hujus decocto
veronica ore sumto, duplicem
 deprehendes viam istiusmodi
 miasma Salinum debellandi.
 Particulæ enim alcalinæ decocti
 ad acidum subjugandum aptissi-
 mæ, postea vehiculum harum
 calidum per se succos in corpo-
 re attenuat, agilioresque reddit,
 constat enim vermiformibus al-
 calinis imprægnatis particulis,
 quibus in corpore acuminatæ
 involvuntur & implicantur, quas
 deinceps per renes & vias uri-

narias ex corpore secum rapit. Heic videmus non levi brachio & perfunctorie quid præscribentes & auctoritatibus fidentes, sed experientiam ex scientiæ & scientiam ex experientiæ habitu exercentes orthodoxos Medicos esse. Hinc ego (*absit omnis jactantiæ fastus, qui à nostro candore alienissimus*) ab ipsis tyrocinii annis, ex quo genium sapientiæ cognoscere per ætatem potui, pluris putavi rei veritatem quam auctoritatem sive dicentis sive scribentis æstumandam.

Curatio XX.

J. H. P. diu ad dolorem capitis ex acido stomachi vitioso prognatum decocto *herbæ theæ* casè utebatur, tandem me suafore felicissimo successu *veronica nostra* eodem modo utitur, seque

que à dolore diurno vendica-
vit.

Curatio XXI.

Ægrum habui qui circa ve-
esperam plerumque dolore capi-
tis atrocissimo laboraverat, diu
quidem ab aliis medicamentis
vexabatur sexcentis, tandem
in manus meas curandus incidit,
hinc cum eum à scorbuto ortum
ducere judicavissem, *veronicam*
& trifol. fibrinum cum passulis,
præmisso vomitorio, ordinavi,
tanta cum utilitate, ut paucis
diebus fuerit curatus. Hanc
nostram methodum Præfectus
ille, cujus mentio facta in *lucu-
bratione nostra de Mercurio leta-
liter propinato* p. 47. felicissime
expertus fuit.

Curatio XXII.

Cum aliquando ad filiolum
civis mei vocarer, inflationibus

hypochondriorum laborantem,
 autor fui, ut *veronica* in butyro
 frixa dolenti loco adplicetur, in
 cuius usu quatuor dies bis in die
 perseveravimus, in quibus inte-
 gram, & firmissimam recupera-
 vit sanitatem.

Curatio XXIII.

Studiosus bonarum artium,
 scabie foeda diu laborans præ-
 missa purgatione consueta sim-
 plici decocto *veronico* pristina
 sanitate absque ulla aliorum re-
 mediorum adplicatione fuit do-
 tatus. Aqua ex illa *Alata* dictum
 mirum quantopere sudores mo-
 veat, ego lubens loco fumarie
 aquæ *veronicae* aquam surrogare
 soleo.

Curatio XXIV.

Veronica adeo urinam ciet, ut
 norim quodam experimento
 virginem quandam solius *vero-*
nicæ

nicæ decoct. in quo ʒß lap. cancr. assumserat, ab ischuria tres dies durata vindicatam, quæ spacio bidui 15. florenos alias impune contriverat.

Curatio XXV.

Erat puer decem annorum cum dimidio qui pustulis & impuritatibus faciei diu laborabat, ego brevi sanatum illum vidi ope Antimonii diaphor. aliquoties dati, & *veronic.* decocto interne & externe usurpato.

Curatio XXVI.

Recordor me vidisse fœminam mendicantem usu solius *veronicæ* scabie sicca 15. annos durante liberatam.

Curatio XXVII.

Puella unius anni inflationibus hypochondriorum obnoxia nihil à parentibus quicquid ab mulierculis medicastis sperari

potuit intactum relictum, at in-
 cassum omnia, tota consumpta
 incurabilis censetur, ne autem
 sine Doctoris visitatione diem
 clauderet, Parentes, ut tamen, si
 non Medici, Amici vices susci-
 perem, me rogitabant, obtem-
 perans præscripsi enema ex de-
 cocto *veronica* sæpius iterandū,
 & potionem ex aq. *veronica* cum
 brodio passul. m. remixta coch-
 leatim sumendam, quibus per-
 fecte convaluit adhuc vegeta &
 sana. Affirmo urinam reddi-
 tam paulo post sumta medica-
 menta adeo graviter oluisse, ut
 omnes domesticos averfaretur.

Curatio XXVIII.

Cum aliquando Textor qui-
 dam catarrhis valde obnoxius,
 annorum 43. gravi coryza labo-
 rasset, ei feliciter commendavi
 decoctum *veronica* cum bacc. ju-
 nip.

nip. rec. & sem. foenic. quo rite
 usurpato se postea ab iis præser-
 vavit.

Curatio XXIX.

Fere è memoria elapsa cura,
 qua exactis undecim annis sub-
 levatus fuit juvenis peregrinus
 annos 26. natus summæ mendi-
 citatis, verum bonis imbutus
 moribus, qui in summa marco-
 re, difficili respiratione, tussi mo-
 lestissima & excretionè purulen-
 ta ad me curandus venit, cum
 vero non haberet, unde medi-
 camenta solveret, nostro suasu
 roob *veronica* ad 30. dies usus est,
 quo symptomatibus mitioribus
 factis, Elix. P. P. f. a. guttatim su-
 mendum iussimus cum vino,
 quibus paulatim pristinam recu-
 peravit sanitatem, mihi pro gra-
 tiarum actione artem meris pun-
 ctulis pingendi relinquens.

Curatio XXX.

Puero qui præceps per scalas decidebat, quo sanguis grumes-
cens dissolvatur, decoctum *ve-*
ronicae dedi cum *εὐφρασίας* alio isti-
usmodi subsidii genere non indi-
genti.

Curatio XXXI.

Ex paupercula rustica habeo,
se plurimis fœminis optime con-
suluisse mensibus nimis labo-
rantibus solo pulvere *veronicae*
cum roob acaciæ, dato. Hæreo
an Præcticorum experientia con-
firmatum sit, herbam *thee* apud
Europæus idem præstitisse.

Curatio XXXII.

Recordor periculosam capi-
tis tineam cuidam ruricolæ o-
mnibus aliis non infimis medi-
camentis in cassum propinatis,
usu decocti *veronicae* curatam.

Curatio XXXIII.

Recordor juvenem cis paucos annos cachexia icteritia, comitibus anorexia & vigiliis quinque menses laborasse, cum ille antidhac feбри diurna vexatus fuisset, nec ullum auxilium & levamen ex remediis à me & aliis Medicis præscriptis persensisset, Deo benedicente præter spem omnium restitutum fuisse usu decocto *veronicae* in vino austero, quo, ab mendica quadam muliere bibere jussus erat, mane jejunus & vesperi cubitum iturus.

Curatio XXXIV.

Faber lignarius quidam se ipsum ascia lædens solam *veronicam* five aridam five viridem præmandit ac loco adfecto applicat & ita spacio bidui vulnus consolidatum est.

Cura

Curatio XXXV.

Viro cuidam cum mictu
 cruento laboraret, cataplasma
 ex herba *veronica* & Aqua ferra-
 ria confectum dorso adplican-
 dum curavi & felici successu hu-
 jus solius remedij usu (cum
 interna respueret) restitutum e-
 undem recordor.

Curatio XXXVI.

Cum nuper vir quidam septē
 dies dolore renali versus urete-
 res atrocissimo laborans à Medi-
 co quodam peregrino frustra
 tractaretur, ego vero vocatus
 ordinavi cataplasma ex *veronica*
 cum Oleo lini confusa perinaeo
 linteo in volutum calide, quam
 ferre potest, adplicatione, urina
 copiose profluit & à dolore liber
 penitus evasit.

Curatio XXXVII.

Retulit mihi, cum olim Witte-
 bergæ

bergæ studiis incumberem, mulier quædam lotrix, cum dolor finistrum crus per intervalla invadens, plurimis remediis mitigari non potuisset, eum cessasse tandem dum *veronicam* in vino & aqua dolenti pedi adplicuisset, hinc etiam nostra vi prædita est anodyna.

Ratio XXXVIIII.

Coqua Parochi cujusdam fere sexagenaria diu ulceribus tibiarum dolorificis laborabat, cum vero balneator illius loci integros quinque menses frustra infumisset & topicis suis & solitis purgationibus nihil boni perficere potuisset, ego ad eam advocor, re verò rite considerata universam sanguinis massam à saburra scorbutica repurgandam & decocto ex *veronic. trifol. fibrin. & cinam.* ad 20. dies usque per-

gendum esse statuimus, externe
 verò nil nisi succus *veronicae* ex-
 pressus fuit adplicatus & intra
 hos dies firmissimam recupera-
 vit sanitatem. Hinc, (quod obi-
 ter noto) defocius merito no-
 minandus, qui non alterutro o-
 culo scorbuto respiceret in mor-
 bis istiusmodi chronicis, etiamsi
 scorbuti signa pathognomoni-
 ca in oculos non incurrerent,
 v.g. maculae nullae in iis adpare-
 rent, ast si efflorescerent vel vul-
 gus magno illorum probro no-
 visse morbum dignoscere.

Curatio XXXIX.

Recordor quendam facella-
 num primissarium, qui ex im-
 puri triobularis scorti concubi-
 tu ob stultitiam suam hoc pretii
 loco abstulerat, ut pustulis in pe-
 dibus circa pudenda & os cor-
 riperetur, post vomitorium con-
 sue-

fuetum meo suafu decocto *veronica* cum lign. junip. roob bacc. juniper. edulcorato restitutionē in integrum fuit consecutus, ast sanus factus mei immemor pristinam cantilenam cecinit, tandemque Mulomedico docenti sua arte suis hac lue infectis medicatum fuisse, sese concedidit, cuius methodo usus ad plures magno cum damno honorum tandem inops debitor in Xenodochio vicino misere mortuus est.

Curatio XL.

Juvat unicam adhuc adjicere curam: Laborat *Ruprecht Selknerus* curator lignorum pagi Elchingensis, *Stoffenried* per annum & ultra sanguineæ & purulentæ materiæ expuitione, fastidio omnium ciborum & extenuatione quotidiana, nil proficien-

cientibus Medicis, quem ego exhibitione nostræ *veronicae* per menses curavi.

§. 51. Quæ sanè virtus neuti-
quam ab incisuris foliorum, col-
ligenda est, maxime enim nu-
gari illi Botanographorum vi-
dentur, qui ex folis *signaturis*
non verò experientia & ratione
adhibita vires herbarum venan-
tur. Inanis est *verericam* aspe-
ritate sua illas fordes, vias pul-
monales & urinarias obsidentes,
fluxumque urinæ morantes e-
verrere, quasi verò in corpore
non lævigetur? aut si non læ-
vigetur, ob eandem asperitatem
non molesta esset ureteribus? Si
verò ferrata signatura virtutem
vulnerariam indicaret, ranuncu-
lorum omnium species, item a-
conitorum, quorum folia, quan-
ta quanta sunt, ferrata sunt, pana-
ceam

ceam esse vulnerum & ulcerum, imprimis pulmonum, quia simul eorum formam repræsentant, imo anemonæ quædam idem quod *Veronica* præstabunt ob modo dictam signaturam, ast quis vel dupondius tyro fando accepit, vel anemonas, vel ranunculos vulnera sanare, quis quæso audebit succum aconitorum ea indicatione vulneribus instillare? *Choræbo*, qui moliretur hoc facinus, *esset stultior*. Observet hoc Censor ^{νερόδοξος} meæ *Veronicæ* ante annum & quod excurrit *Ulmæ* editæ, qui signaturam contra me propugnabat & pro sententiæ suæ robore ex inepto libello *Crollii* (*ceu Magnus Conring. adpellat*) adferebat *rad-scrophular.* utpote quæ strumis, quarum figuram refert, omnino opitulari videtur, ast
non

non his tantum sed & aliis adfectibus v. g. febribus malignis, peste, lumbricis, lue & aliis ejusdem farinae remedium praestans est, ut dubites, utrum potiori jure in his quam strumarum morbis queas commendare, hinc magis vis ejus videtur ab alkali occulto & blando, quam figurâ externa, oriri, item *veronica* virtus magis derivatur à Sale quasi Salso, sed occultè alkalino, cui corrigendi acidum, vulnerum vis inest, quam figura ferrata, cujus index est sapor veronicæ ex amaro nitrosus. Possessem heic per exempla calamum laxare, nisi brevitati studerem. Ceterum censori meo auctoritatem *Crollii* magni æstumanti oppono auctoritatem *Hofmanni* Clav. Schröd. p. 39. cui calculum addunt *Exccl. Barthol. Med. inquilin.*

quilm. p.21. doctissimi *Grube de*
Med. simpl. cognit. p.31. qui elegan-
 tissimis rationibus evincunt, si-
 gnaturam herbarum cerebri fig-
 mentum esse, quorum verba sic-
 co pede transimus ne ex eorum
 citatione centesima surgat pagi-
 na.

§. 52. Obiter his & velut *παρέε-*
ως lubet attexere collectionem
veronicae, quando scilicet sui vi-
 goris terminum attigit, hinc cir-
 ca medium maji, cœlo sereno
veronica est colligenda, illo enim
 tempore *leffas* est exaltatum &
Archæus flosculos protrudere
 meditatur, adparentibus vero
 flosculis folia non amplius sunt
 efficacia, quod expertus dico.
 Et hoc ferè tempus est, quo chi-
 nenses herbam *thee* colligere
 solent, nempe præcisè die 3.
 maji circa horam duodecimam
 meri-

meridianam quemadmodum ex
*Thom. Aydenii Epist. de ponderibus
 Sinenſium Curioſus auct̄or Colloq.
 germ. Menſ. decembr. Anno 1689.
 p. 1212. perhibet.* Lege ſi habes,
 ſique vacat hunc *Auct̄orem*, nec
 te perlegiſſe pœnitebit, mihi vo-
 lupte non eſt omnia & ſingula,
 quæ pluribus heic citantur, ſub
 examen revocare, ne cui forte
 videar *ἢ ἀλλοτρίῳ χορῶν πόδα ἕθεσται.*
 Unicum adhuc ex eo addendū,
 Chinenſes adeo ſuperſtitioſos
 eſſe, ut ceteros dies & menſes
 negligant, vel collectionem non
 fieri feliciter credant, quos ta-
 men cum ceteris fiderum aſpe-
 ctus ſtudioſe obſervantibus &
 herbarum ſecundum influentias
 ſtellarum collectoribus nos ſub-
 lato cum riſu digito diſeremus
 cum verbo *PROBA*, quo *Ma-
 gnus Hofmannus* olim occulta-
 rum

rum defensoribus qualitatū ad-
rīsit.

§. 53. Et hæc quidem, DEO
suppetias ferente, hæctenus de
Veronica recetiorum & *thee* Asia-
ticorum, earumque in medendo
viribus. Nunc id unum reli-
quum est, ut esdem fine adpara-
tu operoso & fructu nihilomi-
nus salutari in usum opportunè
vocemus. Postpositis itaque,
præparatis & formis in *tractatu*
superiori p. 43. & seq. citatis uni-
cam hæc viam aperire, decretum
est, non ita frequenti usu publico
tritam & tamen ubi ad rerum
testimonia venit, humano ge-
neri impense salutiferam, quæ
est simplex præparatio, certusq;
usus ejus. Præparatio Asiaticis
populis familiaris quam & Eu-
ropæi mutuam petere cum mi-
nori tædio bibatur & paucissi-

G

mis

mis fanitas humana constet ex-
 pensis, fas erit. Consuatur *ve-*
ronica grosso modo incisa linteo
 sacco, superfundatur aqua fer-
 vida ad supereminentiam sex di-
 gitorum in latitudine, stet in ur-
 ceo lapideo in digestionem qua-
 drantis horæ spacio vel ultra,
 interea ne segnescat calor tantil-
 lum subinde ferventis illius a-
 quæ reliquæ tum urceo infun-
 datur, tum adfundatur liberaliter
 exterius. Ubi jam subtiliorem
 plantæ virtutem aqua combibit,
 adeoque flavescit satis poculo
 excepta, saccharo pauco remissa
 calidissime exforbetur. Nihil in
 hac præparatione virium nativa-
 rum peribit, nec in sapore em-
 pyreuma metuendum, neque ut
 Medicina vetustate exoleta sit,
 sed unica tantum ebullitione
 præparatur, & spacio quadran-
 tis

tis horæ si id præparandæ sanita-
tis cura persuaserit, calyces ali-
quot evacuari possunt, qua for-
bitione aqua se promte omnibus
insinuat poris & blandas lenesve
in sanguine excitat fermentatio-
nes, qua intestina lueta, quicquid
est acidi vitiosi & austeri viscidi
pededentim inciditur, sanguis
purificatur & viis reseratis & au-
cta imprimis in lecto diaphoresi
è poris extruditur.

§. 54. Nec audiendi sunt
ἡγεμονοποιῶν ceu vilem & vel bestiis
invisam contemnentes, gulam
cujus sunt mancipia, non ratio-
nem sapit hoc quicquid est judi-
cii. Quamobrem plurimi illo-
rum ratio putatur, qui frigidæ
dissuadent aquæ ingurgitatio-
nem ventriculorum reliquorum-
que viscerum debilitatem & re-
laxationem minitantem, aquæ
G 2   calidæ

calidæ enim, quamvis largiter
 bibantur, ventriculi fibras non
 relaxant, sed sine obstaculo sub
 vaporis forma egrediuntur è
 poris, illasque adstringendo, quæ
 vis *veronica* inest, roborant. Vi-
 demus enim toto die, quam æ-
 grè alias pulveres assumant ægri,
 quam cito à pilularum usu, præ
 nausea desistant, quam molestè
 ferant mucida miseris quandoq;
 in ollis decocta, quam displiceant
 firubi *Torquato pressi consule*, hæc
 vero recenter infusa, iis hodie,
 familiaria, qui in *thee indico* &
 delicias & sanitatem venantur,
 minoritædio bibuntur.

Cur non & horum sequamur
 consuetudinem, quos tamen A-
 tavi nostri fumum tabaci ex In-
 dis transportantes in Europam
 secuti sunt, idque eo magis, quia
 habemus herbam vernaculam,
 quæ

quæ morbis alioqui fere inexpugnabilibus frænos injecit multorum & mea experientia contestante. Nec ratio reclamat, aqua enim calida particulis *veronicae* alkalicis remissa subito ab intestinis rapta & sanguini ipsi adhuc calens communicata ibi tubulos angustatos vel penitus occlusos facilius aperit, fœces exturbat & Spiritus animales ligatos quasi emancipat. Magis etiam homini naturalis est potus calidus, quia cetera animantia fontes bibunt, cui suffragatur *Antonius Persius* Tract. del bever caldo. sub finem capitis 5. dicens: *anzi vo dir questo, con pace di Plinio & di chi altrimente sente, che sia piu naturale il bever caldo al huomo, che non e il freddo.* Sunt qui à potu frigidaë immaturum sibi accelerarunt.

orbitum, adeo nervis, vulvæ & cerebro & ab his ortis est inimica aqua frigida, contra nulla res elementaris adeo cum vitali luce infita symbolizare solet, atq;
 τὸ θερμόν.

§. 55. Heic satis non possum mirari, hominibus, quod alias valde displicuit, tanopere postea placere posse & ex quibus olim molestia trahebatur, jam grata & accepta esse, omnibusque collibere. Corpus & vestimenta unguentis oblinere non omnibus imprimis munditiei deditis placet, & tamen olim unguentorum usus *Persis* & *Ægyptiis* adeo adrisit, ut toto die maduerint unguentis & oleis, quin etiam inter laudatissima vitæ bona unctio- nis voluptas admissa fuit. A thermis omne ferme animatum abhorret, nihilominus tamen fa-
 ctum

Etum est ut nihil tritius Romæ &
 in Italia tota thermarum nomine
 haberetur, imo historiæ docent
 quosdam septies in die balneaf-
 se, inque iis cœnitasse. Cis pau-
 culos annos fumum *tabaci* fasti-
 dio adspernabamur, brevi verò
 post non tantum plebeji sed &
 Magnates & litterati, ipsæque
 fœmellæ eâdem *tabacomania* agi-
 tabantur, jam iterum fumus ille
 displicere, attractio verò pulve-
 ris illius herbæ vel per se vel aliis
 ingredientibus exaltati, item a-
 quæ flor. anthos (*quæ vulgo l'eau
 de la Reyne d' Hongrie dici solet*)
 per nares in usu esse cœpere.

Θεμιστοσία antiquis consueta de-
 nuo in luxum vetitur occasione
thee, an verò hæ vicissitudines
 vel cogente necessitate, vel no-
 vitatis vel spe commodi usibus
 fuerint introductæ, cum ad nos

nil attineat , intactas relinqui-
 mus. Neque nostrum erit, in-
 dagare, utrum frigida vel calida
 corpori commodior sit, cum ef-
 fato *Coi nostri* lib. *περὶ ὑγῶν χηρίσιος*
 lin. 35. edit. Foesianæ utraque
 noxiam adferat id urgebo hac
 vice, loco herbæ *thæe* ab exteris
 ingenti emptæ pretio , aliam
 minus sumtuosam herbam, viz.
veronicam in usum *Europæis* ma-
 gis commodiorem trahi posse.

Nec sapor nostræ *veronicæ* ad-
 modum invisus, ut bibentem
 abhorreat, adeoque utilissimum
 hujus potionis usum vel inhibe-
 at vel retardet, amarus est , uti
 dixi, verum absque mordicita-
 te & nausea. Adhæc nec dulce
 omnibus probatur, hinc oppido
 corrigi potest appropriato quo-
 dam.

Apparatus simplicissimus est
 &

& promptus usui, quid facilius
 quæso, quam siticulosi febrici-
 tantibus infusum *veronica* para-
 re? nec tam cito pendulus fit,
 potus & in mucum resolvitur,
 ceu potibus plerisque factitiis
 est proprium, nec in igneo Spiri-
 tu sanguinem inflamat, quam-
 vis in morbis fervidioribus, cau-
 so viz. febribus hungaricis cali-
 ditatis gradus notentur velim.
 Quibus aqua sordet recipiatur,
 jusculum carnis, concedo, ve-
 rum cum id particulis Oleosis
 & nutritiis sit imprægnatum, ad
 recipiendas *veronica* particulas
 non ita idoneum est, quemad-
 modum aqua ex folis constans
 particulis aqueis, quæ etiam per
 se fante *Cardano tract. de libris*
prop. p. m. 36. omnibus morbis
 auxiliatur, vitam in longissimum
 ævum producit, Perpetuaque in

sanitate hominem servat. lactis non alia sunt fata, crassius est, quam ut particulas extrahere possit, caleosæ & butyrosæ particulae omnes feri occuparunt poros, ut *veronicae* particulis recipiendis non sufficiant. Nec nostræ cervisiæ sunt heterogenitate vacuæ, quarum nonnullæ cibi potusve suppleunt vices. Nec vinum aptum menstruum est ut in noxiè *veronicae* particulas immutatas sanguini misceri queat. Hi enim liquores potius sanguinem incrassant, vel nimis attenuant, vel acidum austerum & falsum reddunt, vel fermentationes augent, ut hinc nullum menstruum purius & aptius reperiat, ad *veronicae* particulas integris viribus ad angustissimos capillarum vasorum anfractus deferendas ipsâ aquâ non COS. quam

quamvis considerantibus mor-
bis , ægristempore & loco hæc
nonnunquam loco aquæ puræ
commutari possint. Nec est &
cachexia & hydrops metuatur,
cum supra *veronicam* , qua dia-
phoresi, qua diuresi referatis po-
ris aquam educere , aliosque
stagnantes succos magnâ effica-
ciâ secum rapere , ostensum
fit.

§. 56. Et hæc est nostra *Veronica*,
de qua denique rei herba-
riæ studiosus sciat me triginta,
duas species ejus admodum ad-
spectu jucundas collegisse, easq;
ne tam cito à blattis consuman-
tur, nativis coloribus ad umbras-
se, non negligenter (absit $\psi\phi\theta$)
siquidem à pueritia artis pictoriæ
studium mihi fuit acceptissimū.
Harum plurimas nostrates offi-
cinæ hodie temnunt, quamvis

non plane nullius frugis æstuma-
ri debeant.

In gratiam etiam *Φιλοβολώνων* no-
to, me cis pauculos dies propter
hortum quendam in monte de
Croco nominato *veronicam* singu-
larem repenti similem flosculis
candidis punctulis puniceis ele-
ganter pictis reperiisse, quam
cum ceteris vivis depictam af-
fero coloribus. Nullibi lætio-
ri proventu *veronicam* pullulare
observavimus quam in ericetis
& montibus silvosis circa no-
stram *Ulmam*, imprimis quorum
arbores ante annum vel bienni-
um cæsæ sunt, ubi non tantum
oculos corporis sæpe amænissi-
ma illa herbulâ, sed & animi o-
culos dulcissima meditatione
pavimus, cum virtutes ejus cu-
riosa mentis expenderemus tru-
tina. Observari heic quoque
mere-

meretur, quod & aliæ species *veronica* circa nostram *Ulmam* soleant succrescere, sic in locis pacuis & apricis, carbonariorum, clivosis & arvensibus & quercubus germinatam deprehendi, quas Pharmacopæi indifferenter emunt, sua serim tamen montanum præferatur omnibus cum, ut in *Præfat. Dioscoridis* lib. I. ad *Arcum* legere est, magni referat, si ista loca, in quibus herbæ germinant clivosa & ventis sint exposita ac perflata frigidaque & aquis carentia, quoniam in his earum vires longe validiores intelligantur: Contra vero eæ quæ in campestribus riguis & opacis, ceterisque locis à vento silentibus enascuntur, plerumque degenerant, ac viribus minus valeant, sed multo magis si non tempore opportuno colligantur

aut per imbecillitatem intabue-
 rint. Quæ itaque montibus ad-
 nascitur omne fert punctum &
 præ aliis utamur, cum *leffas* ejus
 multo felicius corpori morbofo
 succurrat, quamvis aliis in locis
 etiam minime contemnendam
veronicam reperiri. Sic *veroni-*
ca in locis carbonariorum reper-
 ta, magis nitrofa, quemadmo-
 dum terra circa *veronicam* colle-
 cta & beneficio elixivationis Sal
 nitrosum centrale fali fixo *vero-*
nica æquiparandum adipiscitur.
 Crescens vero super venam fer-
 ri, magis stomachum confortat,
 secus fiet, si super terram noxiam
 & pravis succis imbutam creve-
 rit, ceu D. *Melderus* reliquit, cu-
 jus hæc sunt in gratiam eorum
 hoc Auctoris Misto carentium
 verbotenus recensita verba, :
Tandem non omnis fert omnes her-
bas

bastellus, sed fere unaquæque herba propria terra delectatur, hinc enim borrago latius crescit • quam centaureum, ibi cichoreum latius germinat quam nasturtium, hæc terra copiosè fumariam profert, ibi non reperitur, cujus defectum tribuo locis aridis & siticulosis. Contra jam herbae quaedam arripiunt malignitatem & putridis & arsenicalibus halitibus è latebris terræ provenientes, quaedam vero bonam qualitatem ex terra, in qua reperitur Nitrium, vel Mars vel gypsea materia.

§. 57. Sed jam supra occasione *veronica* facta est mentio Patriæ meæ dulcissimæ *Ulmæ*, cujus situm enarrare heic neutiquam præterire possum. Sita itaque est ad radices Alpium suevicarum in loco amœno & jucundo, ventis exposita salubribus. Dictâ

ULM

ULM volunt quasi V. Legionis
 Mansionem, quæ heic antiquis-
 simis temporibus à Romanis
 collocata in præsidio fuerit, vel
 dictam esse ex germanico OLM
 animalculo ignem pertinacius
 respuente, quod Ulma inter mi-
 seriarum & calamitatum belli-
 carum flammâs semper triumphet
Curiosus Hermes secundus credit.
 Verum verior est eorum opinio
 dicentium, salvis tamen aliorum
 punctis, nomen ei inditum esse
 ab ulmorum multitudine, quod
 adhuc dum probare videtur vi-
 cus urbis, **Die Ulmer Gassen** di-
 ctus. Hanc seculo quarto post
 C. N. conditam esse vetusti An-
 nales tradunt. Maximas cala-
 mitates perpeffa, tempore viz.
 Clodovæi Galliarum Regis &
 Lotharii Imperatoris, sed sem-
 per iterum ex ruinis instaurata,
 ad

ad annum verò 1300. usque muris caruit, fossis postea piscosis, turribus & propugnaculis admodum fortibus munita ut cum multis aliis *Germaniæ* urbibus facile jam contendiqueat. Hodie splendidis ædificiis privatis tanquam publicis exornata cernitur, præsertim vero Templo summo prorsus admirando in umbilico quasi urbis posito & lapidibus artificiose sectis extructo, admodum stupendæ altitudinis & structuræ, ut ejus simile vix in *Germania* inveniatur. Celebris quoque est conventibus circuli Suevici ibi institutis & imprimis Gymnasio, in quo una cum Theologiæ exercitiis omnes philosophiæ partes & linguarum orientalium studia, publice docentur, non sine maximo cum ipsius urbis, tum aliorum

rum quoque locorum exterorū
 fructu atque utilitate è quo multi
 eruditi in omnibus Facultatibus
 prodierunt, inter quos nominan-
 tur Theologi tres *Martinus
 Drechtius, Leonhardus Huterus &
 Jo. Leo Rothius*, tres Jurisperiti,
*Joannes Schermayerus, Hammon
 Bessererus & Leo Crastius*, toti-
 dem Medici, *Gregorius Strölinus,
 Wolfgang Stamlerus, Christophorus
 Ehingerius*, non tam profapia pa-
 tricia, quam eruditione admi-
 randa præclarissimi non infimi
 subfelli fuerint, quibus merito
 adnumerandus *Joannes Faulha-
 berus omnigenæ Mattheseos peri-
 tissimus.*

Et negotiationibus opulenta, pe-
 nes quam olim tantæ opes fue-
 runt ut hastam medio in campo
 erectam aureis nummis tegere
 aulsa, quam ob rem divitiæ *Ulma-*

notum ubivis terrarum fuerunt
 notæ, verum præteritum germa-
 nicum bellum & præsens galli-
 cum calamitosum plurimum de
 illa laude veteri eidem detraxit.
 Variis opificiis etiam manuariis
 sunt dediti, imprimis vero *linum*
ulmense heic conficitur, quod ad
 remotissimas mundi partes
 transmitti solet.

Egressus *Urbem* quocunque
 te verteris, flores & herbæ spe-
 ctatissimè florent, quanta gratio-
 sa aspectu pratorum ad Danubiū
 fluvium viriditas! quam suavis
 nemorum versus orientem opa-
 citas! quam amabilis hortorum
 & arborum, fructuumque &
 florum in iisdem versus septen-
 trionem varietatas! quam exo-
 ptata æris temperies! Fluvius
Danubius *Ἰαννασὸς τὴν φύσιν ἔτι καλ-*
λὸς urbem nostram præterfluit.

cui

cui junguntur Ilarus & Blavus. Montes alteram urbis partem absque damno circumdant, hortis olitoriis partim, partim pomariis admirabiles. Hinc *Balneū* salutare *Thalpingæ* 3050. passibus geometricis distat, *paralyticis*, *scabie infectis*, *sterilibus* & *nephriticis* valde proficuum, de quo doctissime scripsit olim *Gregorius Salzmannus* Med. Lic. cujus manuscripta brevi lucem videbunt. Sed longum foret ditionis *Ulmen-sis* laudes ob fertilitatem non solum medicinalium herbarum, sed & aliarum rerum abundantissimi hujus loci profequi, quas olim *M. Joannes Stixius Pastor Asselfingensis emeritus*, *Matruelis* elegantissimo carmine in compendium rededit. Ne verò in nimiam *opella* excrescat molem, mihi que objici possit illud *Callimachi*

machi apud *Athenæum* : Μέγα
 βιβλίον, μέγα εἶναι κακόν, pes tandem
 figendus est, posteaquam car-
 men de præcipuis *veronicae* vir-
 tutibus in antecedenti ex incu-
 ria Typographi omissum adji-
 ciam.

Hypsotimam canto, similem *Thee*
 quæque triumphat

hanc bonitate novam detergit, non
 tamen usquam

mordicat, in cerebrum sursum quod
 vivida virtus

illius ascendens acuat vivacis acu-
 men

ingenii: cunctis usum fert, tempore
 quovis,

ac ætate datur cunctâ, pueroque
 tenello

longævoque seni, nec non prægnan-
 tibus ipsis,

& mundat renes, obstruetaque vi-
 scera solvit,
 dissipat horrores febris. solatur an-
 helos
 asthmaticos nec non suspiria lenta
 trahentes,
 urinasque trahit, flatus ventosque
 furentes
 dissolvit vomitum, fluidam refræ-
 nat & album.
 concitat & Venerem. nebulas ex-
 stirpat Jacchi
 ac somni. nervos levat, ictericisq;
 medetur,
 deliquis prodest, coxæ lenire dolo-
 res
 dicunt, hydropem solvit, congluti-
 nat omne
 quantumvis ingens vulnus, mira-
 bile dictu!

ulce-

*ulcera consolidat pariter, cunctisq;
venenis*

*utilis est, flammam oculorum, &
gutturam sanat.*

*interimit vermes, morsus, quos in-
tulit ore*

*vis rabiosa canum sanat, scabiemq;
putrentem*

*immundamque luem, tribuit cui
Gallia nomen.*

*videlicet hanc multæ gloriæ, ex-
celsæ virtutis, summique honoris
herbam esse, ab omnibus, cujus-
cunque sint conditionis, sanita-
tem charam habentibus deside-
randam & loco Indorum Thee,
jucunde & tuto usurpandam,
hinc invitatorium carmen, quod
coronidis loco adponemus;*

So trinket ihr Könige / trinket
 ihr Fürsten /
 trinkt / trinket den Ehren-
 preis römerweiß auß /
 Ihr Dames und welchen die
 Zungen sehr dürsten /
 Ihr Helden mit Ehrenpreis
 schließet den schmauß /
 trinkt lauter Gesundheit zur
 blasenden Flöten /
 so können die Sinnen ent-
 rinnen aus Nöthen.
 Verachtet doch aber bey Leibe
 bey Leben /
 ihr Geistlich und Weltliche
 diesen Trank nicht

Ihr

Ihr Arzte und die sich der
Weißheit ergeben/

seyd alle auf Ehrenpreis
trinken verpicht.

Der Kranke sich labe mit die-
sem Getranke

Es trink der Gesunde daß er
nicht erfranke/

diß rahtet ein Franke.

En vires nobilissimas hujus her-
bæ, jure *Thee Europæorum* no-
minandæ, cum vix inveniatur
in *thee Indorum*, quod negatum
nostræ *Hypsotimæ* vel *veronica*,
quibus utere, fruere, non con-
templare modo. Quæ si TE
grata sensero, mihi de assensu
H gra-

gratulabor, si minus, scias ve-
 lim, me nec hoc voluisse, cum
 omnibus placere velle, votum
 fit, prætereaque nihil. Alias
 fat scio, ei, qui in lucem medita-
 tur aliquid, atram fuliginem &
 prelum obtrectationis esse sub-
 eundum, sed & illud non ignoro,
 quod, quanto fuligo illa, qua
 typi imbuuntur, obscurior est
 & prelum, quo premuntur acti-
 us, tanto clariores deinde &
 splendidiore in lucem prode-
 unt. Tu verò, contumeliose,
 nequam, Zoile, salutari primo
 quasi adspectu cupiens scias me
 tui memoriam nondum depo-
 suisse, quamvis in nulla re mi-
 hi emolumento esse, labores,
 tamen ingratis tuis mihi es ului,
 cum mihi instar calcaris infer-
 vias ad virtutem, quam sopi-
 tam interdum laboris tædio, ve-
 hem.

hementissimis virulentæ linguæ
stimulis excitas, propterea alio
tibi tempore locoque gratias e-
gero.

Interibi te ad censuram vero-
nicæ theezantis provoco, quia
Amicus Amici vitia & nævos
minus observat, si verò hæc quæ
protulimus tibi non sunt ad pa-
latum, sed vilissima & ridicula
videntur, mihi bilem non mo-
vebunt & si submoleste ferrem,
iniquior iniquissimo essem, qui
etiam tua summa cum arte com-
posita floccipendere soleo. Do-
lerem potius & excruiarar, si
à te laudarer, secundum illud
Antisthenis, qui ab improbo
quodam laudatus ajebat: vereor,
ne quid imprudens fecerim ma-
li. Parili modo à Te, inique
rerum æstumatos, minime lau-

dari cupio. Si tibi displicet veronicae meae deformitas, formosiorē ipse redde; simplicitas ejus ingenio tuo si aliena, emenda; si tædet tenuitas, omitte; si placent meditationes, imitare; si displicet brevitās, dilata; at audire jam mihi videor Tragœdiarum patrem: τὰ μηδὲν ὠφελεῖν τοῦ μὴ πόνει μάτεν, hinc ne verbulo quidem tanquam indignissimum amplius dignabor. Si te, crabro, hisce irritavi, perfure ac ure, quo ista tua cupiditas effrenata te rapiet; & qui insalutatus accessisti, in salutatus Morboniam abito: nam tibi, pessime, nunquam dicam, vale.

